

Н. О. Шевченко
*магістрант спеціальності Спеціальна
освіта*

Херсонський державний університет

А. В. Воробйова
*кандидат педагогічних наук, доцент
Херсонський державний університет
(м. Херсон, Україна)*

АНГЛІЦИЗМИ У СУЧАСНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Наша країна тільки будує власну політику у сфері спеціальної освіти. За час становлення молода наука все ще не визначилась з термінологією, що свідчить про продовження процесу розвитку, невинний поступ, формулювання подальших завдань, прагнення до досліджень та фіксації їх результатів. Усе це передбачає вивчення та впровадження потужного досвіду багатьох країн світу, що, в свою чергу, сприяє появі незнайомих термінів, аббревіатур, що виникли внаслідок запозичення мовних одиниць. Виокремлення й вивчення термінів галузі спеціальної освіти є необхідним елементом організації та оформлення передачі знань під час підготовки майбутніх дефектологів. Саме тому вимагає особливої уваги.

Слід зазначити, що більшість неологізмів у галузі спеціальної освіти з'явилась завдяки матеріальному (лексичному) запозиченню. Такий прямий процес демонструє повну асиміляцію фонетичної та граматичної форм, що реалізовано в англіцизмах «інклюзія», «соціалізація», «тьютор», «тьюторинг», «ментор» та ін.

Більшість сучасних англіцизмів також є повторним (опосередкованим) запозиченням з латинської або грецької мов. Так, термін «тьютор» від латинського *tutorem* (опікун, спостерігач), в англійській – *tutor* має кілька значень: куратор, опікун, керівник у навчальному кабінеті; індивідуальний науковий керівник. Для української мови таке запозичення частково вирішує

проблему омонімії у термінологічному полі спеціальної освіти, коли один український термін вживається для позначення зовсім різних понять. Наприклад, термін «асистент інклюзивної освіти» трактують як асистент вчителя спеціальної освіти, асистент логопеда чи асистент дитини. Тьютор, в свою чергу, це особа, яка допомагає дитині з особливими освітніми потребами повноцінно включитись в освітній процес і класний колектив, успішно соціалізуватись і здійснювати навчальну діяльність [2]. Більш повно розкриває зміст похідний від слова тьютор термін тьюторинг (англ. tutoring – тьюторство) – специфічний вид підтримки, що об'єднує зусилля викладача певного предмету та тьютора, який володіє предметом, знає індивідуальні особливості дітей та здатен вирішувати їх проблеми, пов'язані з засвоєнням дисципліни [2].

Шляхом прямого запозичення з англійської мови до термінології спеціальної освіти і освіти у цілому увійшло поняття «ментор». Ментор (анг. mentor) – дорослий або інший учень, який зобов'язується постійно, протягом певного періоду, зазвичай від однієї до трьох годин на тиждень, працювати з учнем з особливими освітніми потребами. Така практика є надзвичайно актуальною в умовах інклюзії, коли учень потребує додаткової підтримки й допомоги не тільки в оволодінні академічними знаннями й навичками, але й у налагодженні контакту з однолітками, формуванні необхідних для успішної навчальної діяльності навичок саморегуляції.

Розвиток сучасної логопедії передбачає оволодіння новими методиками корекційної допомоги дітям з недоліками мовленнєвого розвитку. Показово, що назви методів й прийомів навчання й виховання дітей з особливими потребами також запозичені напряму (наприклад, альтернативна комунікація – англ. alternative communication, арт-терапія – англ. art therapy). Надзвичайно актуальним, наприклад, є різновид монографічного наукового дослідження «кейс-стаді» (англ. Case study – дослідження випадка, цільове дослідження), що виступає дієвим механізмом успішної адаптації й соціалізації дітей з особливими освітніми потребами. Така педагогічна стратегія полягає у наданні детальної описової інформації: попередній досвід дитини, програми за якими

навчалась, допомога, що надається у школі, характеристика роботи фахівців (форми роботи, технології та реакція учня на таке втручання). У якості висновку пропонують детальну перспективу подальшого навчання чи професійної спрямованості учня.

Прикладами опосередкованого запозичення є термін «адаптація» (англ. *adaptation*), запозичений від латинського *adaptare* – пристосовувати; прилаштовувати; влаштовувати і означає: 1) процес пристосування організму до умов існування; 2) зміну чутливості аналізаторів в результаті пристосування до діючих на них подразників. Серед прикладів слід назвати поняття корекція (лат. *correction* – поліпшення, виправлення), компенсація (лат. *compensatio* – урівноважування, зрівнювання). Коренем українського слова абілітація (первинне формування функцій і здібностей у дітей раннього віку з проблемами розвитку за рахунок створення спеціальних умов і соціального середовища) є англійське слово *ability* – здібність, запозичене від латинського *habilitas*. Широковживаним у галузі спеціальної освіти стає термін «курикулум», що походить від латинського слова *curriculum* та означає програми для розвитку дітей.

Актуальним для галузі є насьогодні термін «портфоліо» (англ. *portfolio*) запозичений при посередництві італійської мови (*portafoglio* — «портфель»), де утворений від *porta* («носити») + *foglio* («аркуш») [1]. У термінології спеціальної освіти означає форму збору інформації про учня та його розвиток, де відбувається зміщення акценту з того, що учень не знає і не вміє, на те, що він знає і чого навчився або може навчитися; інтеграцію кількісних і якісних оцінок; домінування само оцінювання над зовнішнім оцінюванням.

Отже, українська терміносистема в галузі спеціальної освіти проходить етап становлення. Переважна більшість запозичених термінів з'явилась шляхом матеріального (прямого) або опосередкованого запозичення та зберегла відповідне значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондар В.І. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За ред. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
2. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник: / за заг. ред.. Колупаєвої А.А. – К: «А. С. К.», 2012. – 308 с.